

Hoofdstuk 2

Soort tekst

Les 1

Een verhaal of informatie?

Het is al vier uur.

De meester is nog bezig in de klas.

Alle kinderen zijn al lang naar huis.

In de leeshoek is het een rommel.

Alle boeken liggen door elkaar.

De meester wil alle boeken netjes opruimen.

Vroeger stonden de boeken op alfabet in de kast.

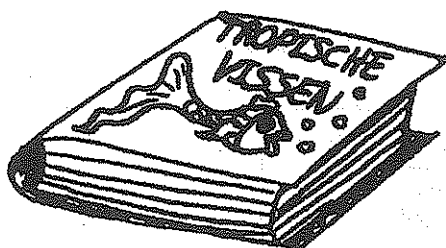
Maar nu wil hij dat de boeken anders worden neergezet.

Er zijn twee kasten in de leeshoek.

Hij wil alle boeken in deze twee kasten neerzetten.

Kijk eens naar de volgende boeken:

A:

B:

Deze twee boeken stonden altijd naast elkaar in dezelfde kast bij de letter T. Maar in het ene boek staat een verhaal geschreven, terwijl in het andere boek informatie wordt gegeven.

1. In welk boek staat een verhaal?

.....

In welk boek staat informatie?

.....

De meester moet nu de hele leeshoek indelen in verhaal-teksten en informatie-teksten. Wil jij hem daarbij helpen?

2. Dit zijn de titels van een paar boeken.

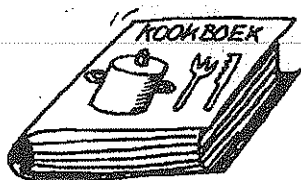
Zet achter elke titel wat voor soort tekst het is, een verhaal-tekst of een informatie-tekst.

- De juffrouw is verliefd
- Zebra's in het wild.
- Donald Duck gaat reizen.
- De Griezelbus.
- Zelf een skelter maken.
- Hoe leven olifanten?

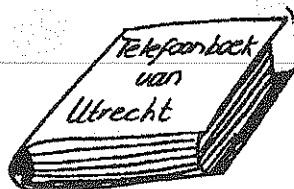
Er zijn dus verhaal-teksten en informatie-teksten.

Maar er zijn een heleboel verschillende soorten informatie-teksten.

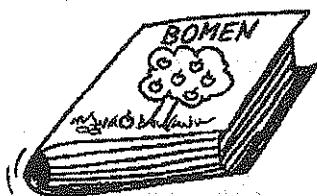
Kijk maar:

doe-tekst

opzoek-tekst

leer- of weet-tekst

mening-tekst

Een doe-tekst is een tekst waarin stap voor stap staat hoe je iets moet doen.
Een kookboek is een doetekst, maar ook een bouwtekening bij een bouwdoos.

Een opzoek-tekst is een tekst waarin je iets op kunt zoeken.

Als je bijvoorbeeld op wilt zoeken wat het telefoonnummer van iemand is. Of als je op wilt zoeken hoe laat de bus vertrekt. Ook is een woordenboek een opzoektekst.
Je wilt dan opzoeken wat een woord betekent of hoe je het moet schrijven.

Een leer- of weet-tekst is een tekst met informatie.

Deze informatie vertelt je iets over de wereld. Vaak kun je nieuwe dingen leren van zo'n tekst. Bijvoorbeeld in je biologie- en aardrijkskundeboek staan veel leer- of weetteksten.

In een mening-tekst schrijft iemand wat hij vindt over een onderwerp.

3. Kun jij de volgende titels daar ook naar indelen?

- Stap voor stap een vlieger maken.
- Inktvissen.
- De gouden gids.
- Leeuwen en tijgers.
- Appeltaart bakken.
- Dierenmishandeling gaat te ver!.....

4. Dit gaan we nog een keer oefenen.

Deel de volgende titels maar in naar verhaal-tekst, doe-tekst, opzoek-tekst, leer- of weet-tekst of mening-tekst.

Je mag de kaart met de soorten teksten erbij houden.

- Milieuvervuiling moet stoppen.
- Een woordenboek.
- Wat eten giraffen?
- Ali Baba en de veertig rovers.

- Zelf je eigen kleren maken.

- Hoe werken vulkanen?

- Elke dag aan je tuin werken.

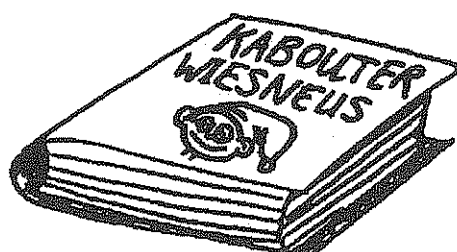

- De panda leeft in bamboebossen.

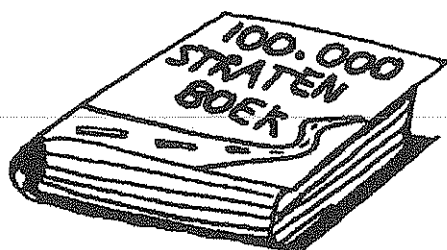
5. Meester is al heel ver met het indelen van de boeken in de leeshoek. De volgende boeken weet hij niet zo goed. Wat zijn dit voor een boeken?
Zijn het verhaal-teksten, doe-teksten, opzoek-teksten, leer- of weet-teksten of mening-teksten?

a.

b.

c.

d.

e.

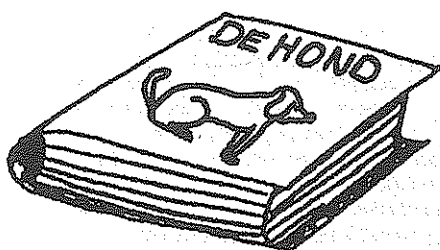
Les 2

Niet alleen de titel.

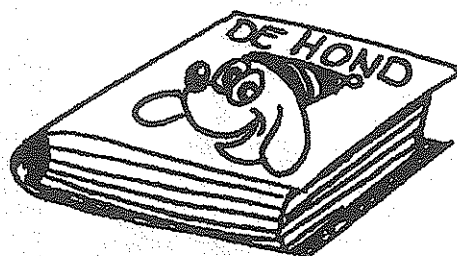
In de vorige les hebben we gezien, dat er verschillende soorten boeken zijn. Zonder een boek te lezen, kun je hem vaak al indelen in de soort tekst. Dat kun je dan zien aan de titel.

Kijk eens naar de volgende twee boeken:

A:

B:

De titels van deze twee boeken zijn gelijk.

Toch is het ene boek een verhaal-tekst en het andere boek een leer- of weet-tekst.

1. Welk boek is een verhaal-tekst?

.....

Welk boek is een leer- of weet-tekst?

.....

Je kunt dus ook aan de plaatjes zien wat voor soort tekst het is.

Kijk dus altijd naar de titel en de plaatjes.

2. Kun jij de volgende teksten indelen naar verhaal-tekst, leer- of weet-tekst, doe-tekst, mening-tekst en onderzoek-tekst?

Van Arnhem naar Geleen Oost
6 oktober 1999, woensdag

Station	Tijd	Spoor	Soort	Opmerkingen	Richting/Eindbestemming
Arnhem	V 13:02		Stoptrein		Roosendaal
Roosendaal	A 13:50				
Roosendaal	V 13:57	3a	S Snelrein		Breda, Zwolle
Breda	A 14:15				
Breda	V 14:19	4	Intercity		Eindhoven, Venlo
Eindhoven	A 14:57				
Eindhoven	V 14:59	1	Intercity		Roermond, Maastricht
Sittard	A 15:47				
Sittard	V 15:49	2a	Stoptrein		Heerlen, Kerkrade Centrum
Geleen Oost	A 15:53				

Reistijd: 2:51, met 4 maal overstappen

a.....

Vervuiling.

Ik vind het belachelijk dat er zoveel mensen in een auto rijden. Dat geeft alleen maar vervuiling. Neem nou onze juf. Elke dag komt ze met de auto op school. Stom! Ze kan best op de fiets gaan. Dat doe ik ook. Ik vind dat iedereen moet werken aan schonere lucht. Stel je voor dat we zo door gaan. Dan weet ik niet eens zeker of ik nog wel kan ademen als ik tachtig ben. Wie weet lopen alle mensen dan wel met gasmaskers op. Daarom zeg ik: stop de vervuiling, pak de fiets!

Karin.

Pandverbeuren.

Ken jij het spelletje pandverbeuren? Nee? Nou, dan leg ik het je even uit. Ga met een groepje kinderen in een kring zitten. Eén van jullie is de pandverbeurder. De pandverbeurder neemt een theedoek en legt die voor zich neer. Nu geeft iedereen iets van zichzelf aan de pandverbeurder. Geef bijvoorbeeld je horloge, je bril of je riem. Dat wat je geeft is nu een pand. De pandverbeurder legt de panden onder de theedoek. Maar, jij wilt jouw pand natuurlijk wel weer terug. Daarom gaat de pandverbeurder de panden verbeuren. Hij zegt: "Wat moet de gever van het pand dat ik nu ga pakken doen om het terug te krijgen?" Jullie bedenken dan samen een opdracht. Bijvoorbeeld drie rondjes om de tafel rennen of een kusje geven aan iemand uit de groep. Als vast staat wat er moet gebeuren om het pand terug te krijgen, pakt de pandverbeurder zonder te kijken een pand onder de theedoek vandaan. Is het pand van jou, dan moet jij de opdracht uitvoeren. Doe je dat niet, dan blijft het pand van de pandverbeurder. Zo kun je doorgaan tot iedereen zijn pand weer terug heeft (kunnen krijgen).

b.....

c.....

Een nieuwe...

"De baby is vannacht geboren!" roept Lindy als ze op het schoolplein komt. Direct staat er een groepje kinderen om haar heen. "Hoe heet ze?" vraagt Jeroen, die zelf alleen maar zusjes heeft. "t Is een jongen, hoor. En hij heet Bertil" zegt Lindy trots. "Wat een rare naam" flapt Mieke eruit. "Bij jullie thuis hebben ze allemaal zulke rare namen" zegt Jan. "Niks raar" roept Lindy verontwaardigd. "Gewoon anders. Ik vind het veel leuker om eens iets anders te heten dan Jan, Piet, Klaas of Marietje." "Dat heeft ze van haar moeder, hoor!" fluistert Maaike Jan in zijn oor. Maar Lindy is gewoon trots op de nieuweling en al had hij Aap geheten, dan zou ze nog trots geweest zijn. "Het is toch veel leuker dat een nieuwe baby ook een nieuwe naam krijgt?!" zegt Lindy nog. En dan loopt ze naar binnen om alle beschuit met muisjes alvast in de klas te zetten.

d.....

Les 3

Wat voor een soort tekst?

Als je het moeilijk vindt om te zeggen wat voor een soort tekst het is, kun je ook kijken naar de opbouw van een tekst (bijvoorbeeld: een verhaal ziet er van de buitenkant al heel anders uit dan een stuk uit een telefoonboek. Je kunt dan dus al aan de opbouw van de tekst zien wat voor een soort tekst het is.) Ook de eerste en laatste regel(s) kunnen je helpen (bijvoorbeeld als een tekst begint met "Ik vind..." dan kun je weten dat het een mening-tekst is).

1. Deel de volgende teksten in naar verhaalttekst, leer- of weettekst, doetekst, meningtekst en opzoektekst:

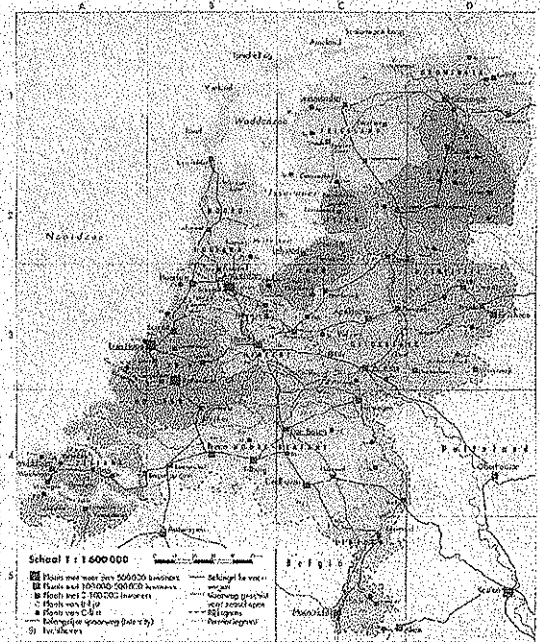
Rode was.

"We hadden rode was vandaag!" zegt Lindy als ze in het speekwartier naar buiten loopt. "Hoezo rode was?" vraagt Jeroen. "Nou, het was wit en nu is het rood." zegt Lindy geheimzinnig. "Ja, he. Ik ga die raadsels van jou niet oplossen hoor. Vertel maar gewoon hoe het zit" bromt Jeroen. "Oké dan" zegt Lindy. "Marilise, mijn zusje van drie, die heeft een pop. En nu doet ze alles na wat mama met Bertil doet. Gisteren zag ze dat mama Bertils kleertjes in de was deed. En Marilise had van Oma een mooi rood jurkje gekregen. Voor de pop! En dat heeft ze in de wasmachine gestopt, net voor mama 'm aanzette." Jeroen moet weer lachen. Hij snapt het al. "En, was de jurk mooi schoon?" vraagt hij lachend. "Jaha..." zegt Lindy met een lach. "En mijn hemd is roze. Kijk maar!" Ze trekt zomaar haar trui omhoog en samen liggen ze in een deuk.

a.....

NEDERLAND

b.....

M'n Opa

Ik heb een foto van m'n opa
Hij ligt in m'n bureau
Ergens in de onderste la.
M'n moeder vind dat maar zo-zo.

Ik heb m'n opa nooit gekend.
Toen ik drie was is hij overleden.
Het was vast een fijne vent
Ik heb paardje op zijn knie gereden.

Het enige dat ik nog van hem weet
Is hoe hij op die foto staat.
Ik zorg dat ik hem nooit vergeet
Vandaar dat ik zijn foto in dat laatste laat.

C.....

TELEVISIE

Nederland 1	Nederland 2	Nederland 3	RTL 4
16.00 NOS-Journaal.	16.54 D66. (herh).	16.00 NOS-journaal.	16.00 RTL Nieuws.
16.05 NL.Net. AVRO.	17.00 Quiz van de 20 ^e eeuw.	16.09 Heartbreak High. VARA	16.05 Catherine.
16.30 Studio RKK.	EO	16.58 Laat de Leeuw.	17.00 RTL Nieuws.
16.59 Alles Kits. AKN.	17.29 2 Vandaag. EO TROS	18.00 Villa Achterwerk. VPRO	17.05 RTL-Live.
17.58 The nanny. NCRV.	NOS	18.15 Sesamstraat. NPS	18.00 RTL Nieuws.
18.00 The nanny. (Vervolg).	17.30 Nos-Journaal.	18.30 Jeugdjournaal. NOS	18.30 The bold & the beautiful.
18.26 Man bijt hond.	17.35 Actualiteiten. EO TROS	18.43 Het klokhuis. NPS	19.00 Lucky Letters.
18.57 Untamed Amazonia.	18.00 NOS-Journaal.	19.03 Lingo. VARA	19.30 RTL Nieuws.
AVRO.	18.15 Actualiteiten.	19.26 Barend & Witteman.	20.00 Goede Tijden
19.28 Get the picture.	18.43 Sport-Journaal.	19.56 Het blauwe licht. VPRO	Slechte Tijden.
20.00 NOS-Journaal.	18.51 Journaal. (hoofdpunten)	20.32 Lassen met gevoel. RVU	20.30 Westenwind.
20.31 Netwerk. NCRV.	19.00 Rapatongo. TROS	21.01 Pitch. NPS	22.00 Het muziekkado.
21.06 KRO-Detectives.	19.30 Knoop in je zakdoek.	21.51 D66. (herh.)	23.00 Barend & van Dorp.
22.03 Hotel.	TELEAC NOT	22.00 NOS-Journaal.	23.45 RTL Nieuws.
22.38 Werelden. IKON.	19.47 Puur natuur. TROS	22.16 Sport-Journaal.	00.05 Misdad om middernacht.
23.33 Do parents care?	20.30 Studio sport. NOS	22.34 Nova. NPS VARA	00.55 Catherine. (herh.)
00.23 Nacht tv. NCRV	21.59 Beegees. TROS		
	23.00 Studio NOS.		
	23.36 Sesjun. TROS		
	00.11 NOS-Journaal.		

d.....

Kerstdiner

Het is reuze gezellig in de kamer. De lichtjes in de kerstboom branden en buiten is het donker. Bovendien is de tafel gedekt. Mama heeft het dure servies uit de kast gehaald. Lindy mocht de borden op tafel zetten en Marilise mocht de onderzetters neerleggen. "Voorzichtig hoor. Dit is het dure servies!" zei Lindy toen Marilise met de onderzetters aan kwam lopen.

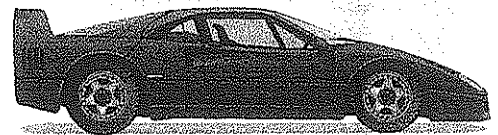
En nu zit iedereen aan tafel. Met z'n mooie kleren aan. Alleen de kleine Bertil niet, die ligt lekker in de box te spelen. En dan komt mama binnen. Ze heeft haar schort nog voor en ovenhandschoenen aan. De grote schaal die ze vast heeft damp. "Mmmmm...." Mompelen papa en Lindy tegelijk. Mama maakt er altijd een geweldig feestmaal van met kerst en het is voor iedereen een verrassing wat ze zullen krijgen. Maar dit keer heeft mama pretlichtjes in haar ogen. Drie neuzen hangen boven de schaal om vast een beetje te ruiken van het feestmaal. Papa kijkt verbaasd naar mama, nog voor ze het deksel optilt. "Maar dat zijn..." begint papa. En voor hij zijn zin af kan maken tilt mama het deksel op. "Spruitjes!" roept Lindy. "Zeg schat, wat is dit?" vraagt papa een beetje beteuterd. "Overheerlijke spruitjes met aardappelpuree en heerlijk mals rundvlees, meneer!" zegt mama. Even blijft het stil. "Maar het is toch kerstfeest?" zegt Lindy. "Inderdaad," zegt mama. "En met kerst is het de bedoeling dat je aan heel andere dingen denkt dan eten. Daarom heb ik dit jaar eens iets eenvoudigs klaargemaakt. Er zijn heel wat mensen op deze aarde die zouden willen dat ze zo'n feestmaal voorgeschoteld krijgen!" "Da's waar" zegt Lindy.

Geen van allen vinden ze het nog erg om spruitjes te eten met kerst. En als het bijna op is, zegt Lindy: "Mam, je hebt lekker gekookt, maar ik moet zeggen dat ik dit jaar meer van Kerst geniet dan van het eten!" "Dan heb ik het goed gedaan" glimlacht mama terug.

e.....

Racewagens

Een racewagen (spreek uit: reeswagen) wordt gemaakt om zo hard mogelijk te rijden. Daarom zit er een hele krachtige motor in. Met zo'n sterke motor kun je hele hoge snelheden halen. Maar om nog harder te kunnen, is een racewagen gebouwd van heel licht materiaal. Een gewone auto heeft bijvoorbeeld een buitenkant van staal. De buitenkant van een racewagen is gemaakt van aluminium. Aluminium is veel lichter dan staal. En dan is er nog iets belangrijks waardoor de auto sneller kan: de bouwers zorgen er voor dat de racewagen weinig weerstand heeft. Dat betekent dat de auto weinig last heeft van de lucht die hem een beetje tegenhoudt. Daarom zijn racewagens erg laag en hebben ze hele gladde banden. Door het bouwen van racewagens leren autofabrikanten veel over het rijden met de auto. Dat wat ze leren passen ze toe in de bouw van gewone auto's. Één van die dingen is, dat rijden met gladde banden niet alleen snel gaat, maar ook gevaarlijk is. Daarom rijden alleen racewagens met zulke banden!

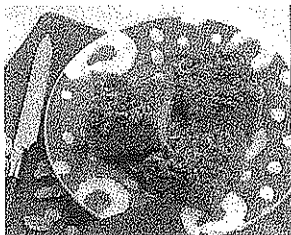

f.....

Caramel-cake.

Voor caramel-cake heb je nodig:

- 60 gram zelfrijzend bakmeel
- 40 gram bloem
- 150 gram zachte boter
- 230 gram bruine suiker (en één eetlepel extra)
- 2 eieren
- 1 eetlepel melk
- 1 zakje vanille suiker
- 75 gram fijngehakte walnoten

Verwarm eerst de oven voor op 180°C. Vet een vierkante bakvorm van 20 cm in en bedek de bodem met bakpapier. Zeef de bakmeel en de bloem. Klop de boter en de suiker door elkaar. Blijf dit mengsel kloppen terwijl je er eerst 1 ei doordoet en vervolgens een eetlepel van het bloemmengsel. Klop dan het tweede ei erdoor, samen met de vanille suiker en de melk. Roer de rest van de bloem en 50 gram walnoten door het mengsel. Doe het deeg in de bakvorm en strijk de bovenkant glad. Bestrooi de cake met de overgebleven walnoten en wat bruine suiker. Bak de cake 35-40 minuten. Laat de cake daarna afkoelen in de vorm en snijdt hem in vierkante stukken.

g.....

Les 4

Nog eens oefenen.

Nu gaan we alles nog eens herhalen.

Lees de teksten en probeer de vragen te beantwoorden.

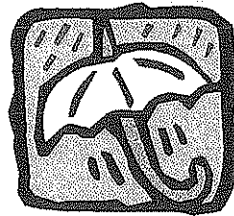
Beantwoord voor het lezen de eerste vraag en daarna de rest van de vragen.

1. Wat is dit voor soort tekst?

.....

Regen

- 1 Met bakken valt het uit de lucht,
Alsof er nooit een eind aan komt.
M'n zus verveelt zich, vader bromt
En ik zucht.

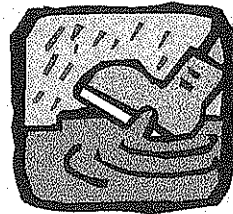
- 5 Waarom al die regen?
Net nu het vakantie is!
Waarom zit het weer zo tegen?
Dit keer gaat ook alles mis!

Maar dan zie ik de hond naar buiten gaan.

- 10 Hij blijft niet zitten mokken.
Ik loop op mijn sokken
Naar de deur en trek mijn laarzen aan.

Heerlijk al die regen!
Juist nu het vakantie is.

- 15 Lekker stampen in de plassen op de wegen.
Doen wie er het natste is!

2. Wat is de titel van dit verhaal?

.....

3. Welke zinnen eindigen met een uitroepteken?

.....

4. Uit hoeveel alinea's bestaat deze tekst?

.....

Beantwoord voor de volgende tekst eerst vraag 4:

5. Wat is dit voor soort tekst?

.....

Ga nu de tekst lezen:

Kerstdiner

Wij hebben dit jaar een heerlijk kerstdiner gehad. Net als anders was de tafel gedekt met het dure servies en een schitterend tafellaken. Overal stonden mooie kaarsen aan en ook de kerstboom brandde gezellig. Papa had zijn nette pak aan en ik m'n allermooiste jurk. Zelfs Bertil had extra mooie kleertjes aan. Maar toch was het kerstdiner anders dan anders.

De verrassing kwam toen mama het deksel van de mooie schaal optilde. Wat denk je dat er in die schaal zat? Heerlijke soep of een gestoofde kalkoen? Nou, mooi niet dus! Er zat spruitjesstampot in! Normaal vind ik dat niet echt vies, maar met kerst verwacht je wel iets beters. Toch had mama dit niet zomaar klaar gemaakt.

Voor heel veel kinderen op deze aarde zijn spruitjes echt een feestmaal. Zelfs met kerst hebben heel veel mensen honger. En wij eten dan de meest luxe dingen. Ganzenpaté en reerug. Eigenlijk is dat een beetje raar! We moeten juist met kerst eens denken aan andere mensen. En daarom vind ik dat iedereen met kerst spruitjesstampot zou moeten eten!

Groetjes,

Lindy

6. Hoeveel alinea's heeft deze tekst?

.....

7. Staan er in deze tekst vraagtekens? Zo ja, hoeveel?

.....